

Leesverslag **Karakter** (F. Bordewijk)

Leonie de Gier

© havovwo.nl (mei 2003)

Auteur	F. Bordewijk
Titel	Karakter
Ondertitel	Roman van zoon en vader
Motto	<i>A sadder and a wiser man/He rose the morrow morn.</i> (S.T. Coleridge)
Jaar eerste druk	1937
Jaar van uitgave en gelezen druk	1937
Aantal pagina's	305

Indeling

Het boek is ingedeeld in 28 hoofdstukken.

Literaire periode

Tussen de wereldoorlogen

Motivering van je keuze

Ik heb al vaak gehoord dat Karakter een heel goed boek is, maar alleen maar van ouderen. Mensen van mijn leeftijd zeggen dat het een moeilijk, ouderwets en saai boek is. Maar door die verschillende meningen ben ik wel nieuwsgierig geworden en ga ik het boek lezen.

Verteller

De verteller van het verhaal staat buiten het verhaal.

Tijd

De tijd in het boek verloopt chronologisch.

Vertelsituatie

Het verhaal is geschreven in de derde persoon, de auctoriale vertelsituatie.

Samenvatting

Katadreuffe woont bij zijn moeder, maar zij vindt dat hij uit huis moet. Katadreuffe vindt een baan met inwoning op een advocatenkantoor. Vanaf dan heeft hij een doel voor ogen: een betere advocaat worden dan zijn vader, Dreverhaven. Hij slaagt voor zijn staatsexamen en uiteindelijk promoveert hij ook en wordt advocaat. Maar hij krijgt ook te maken met veel problemen, o.a. gaat hij twee keer failliet en is hij verliefd op een oudere, getrouwde vrouw.

Niet alles wordt opgelost en Katadreuffe is aan het eind ook nog verdrietig, want zijn moeder is op sterven na dood.

Tijd

Er verloopt iets minder dan 30 jaar tussen begin en einde van het boek. Het boek begint met de geboorte van J.W. Katadreuffe en aan het eind wordt gezegd dat hij bijna 30 is.

Thematiek

Belangrijkste thema: de strijd tussen vader en zoon. Ander thema: Je kan alles bereiken, als je maar wil.

Informatie over de schrijver

Ferdinand Johan Wilhelm Christiaan Karel Emiel Bordewijk werd op 10 oktober 1884 in Amsterdam geboren als zoon van een referendaris. In 1894 verhuisde hij naar Den Haag waar hij het gymnasium bezocht. Hij studeerde rechten in Leiden waar hij in 1912 promoveerde. In 1913 werd Bordewijk als advocaat beëdigd en kwam als junior aan een groot advocatenkantoor in Rotterdam. Daar werkte hij tot 1919 waarna hij zich als zelfstandig advocaat in Schiedam vestigde. Voor korte tijd, tussen 1918 en 1920, was hij werkzaam als docent.

Hij debuteerde onder het pseudoniem Ton Ven met een dichtbundel, Paddestoelen, waarmee hij niet erg succesvol was. Bordewijk schreef later onder meer Blokken, Knorrende Beesten en Bint. In de laatste krijgt zijn typische korte, zakelijke stijl een hoogtepunt. Karakter is, na Bint, het populairste werk van Bordewijk. Al in 1920 schreef hij de novelle Katadreuffe en Dreverhaven, die als een voorstudie van Karakter beschouwd kan

Leesverslag Karakter (F. Bordewijk)

Leonie de Gier

© havovwo.nl (mei 2003)

worden, hoewel het pas in 1981 als afzonderlijk werk werd gepubliceerd. Bordewijk's werk is overigens heel autobiografisch, hij beschrijft vooral gebouwen en straten in zijn boeken die indruk op hem hebben gemaakt, zoals de 'Boompjes' in Rotterdam waar hij als advocaat werkte (net als Katadreuffe).

In 1953 ontving Bordewijk de P.C. Hooftprijs, in 1957 de Constantijn Huygensprijs. Naast het pseudoniem Ton Ven gebruikte hij de naam Emile Mandeau voor de uitgave van het verhaal "Verbrande erven". Tussen 1946 en 1954 schreef Bordewijk een literaire kroniek in het Utrechts Nieuwsblad. Bordewijk stierf op 28 april 1965, tachtig jaar oud.

Wendingen

1ste belangrijke wending: Wanneer Katadreuffe zijn intrek neemt in het advocatenkantoor en dus uit zijn ouderlijk huis vertrekt. Hij moet voor het eerst helemaal voor zichzelf zorgen en neemt ook steeds meer afstand van zijn moeder. Dit is ook het begin van zijn toekomst, want hij ontwikkelt zich in dit kantoor.

2^e belangrijke wending: Wanneer juffrouw Te George met Katadreuffe meegaat naar zijn kamer. Ze praten wat en er is een spanning tussen hen (juffrouw Te George is ouder, maar op dit moment nog niet verloofd), maar er gebeurt verder niks. Vanaf dat moment is Katadreuffe verliefd op haar en hij blijft dat ook het hele boek door, hoe sterk hij zich er ook vanaf zet.

Passages

De eerste passage die indruk op me maakte, schudde me gelijk ook wakker. Het boek kabbelde een beetje voort en af en toe was er wat interessants te lezen, maar ik had niet het gevoel dat het verhaal echt op gang kwam. Maar toen de passage kwam waarin met een mes gezwaaid wordt en waarin vader en zoon de eerste heftige woordenwisseling hebben, begon ik het boek een stuk interessanter te vinden.

“Over het bureau, naar de jongen toe, schoof hij een groot geopend dolkmes. Zijn oog schitterde nu plotseling van nieuwsgierigheid.

Katadreuffe nam het werktuiglijk, toen eensklaps begreep hij, en blind van razernij stiet hij het met zijn volle kracht in het tafelblad.

- Daar! Een ploert ben u, een ploert!

Als een dolleman stormde hij het huis uit.

Met magistrale kalmte trok de vader het mes uit het hout. Het kon tegen een stoot, het was ongeschonden.”

De volgende passage die ik heel mooi en goed vind, maakte niet meteen de eerste keer indruk op me, maar pas toen ik het eind van het boek naderde. Vooraf aan deze passage gaat namelijk een gesprek tussen Katadreuffe en juffrouw Te George, de vrouw waar Katadreuffe altijd verliefd op blijft. Dit was zijn enige kans een relatie met haar te beginnen, maar deze passage geeft aan dat hij zijn kans liet lopen.

“Toen liet hij haar uit, haalde haar fiets uit het hok onder de trap, en zag haar wegrijden in de zoete avond. Op de Boompjes was het om deze tijd stil. De plek licht van haar lantaarn gleeed vreedzaam verder en verder. Hij zag meer dat licht dan haarzelf. Toen stond hij in de gang, napeinzend, onbeweeglijk, met zichzelf weinig tevreden.”

Er is nog een passage die eigenlijk op hetzelfde neerkomt en ook heel mooi is geschreven. Je weet al dat Katadreuffe geen kans maakt, maar hij probeert het toch nog een keer bij juffrouw te George.

“Ze keerde zich om met een ruk, ze stonden tegenover elkaar in het hoge licht van de marmeren gang. Ze stonden op eendere wijze, de handen gespreid tegen de muur, gelijk groot, hun ogen op één niveau, hun gezichten vaal en vertrokken. Hij hijgde nog altijd een weinig. En niet het visioen van de zes zonnen, maar dit werd het machtigste moment van zijn leven. Want hij voelde zeer duidelijk, fysiek – telkens was het er even en telkens weer weg – een stroom tussen hen heen en weer gaan, ter hoogte van zijn borst voelde hij dat trillen. Maar er was ook een wand van staal, hij zag haar door de wand heen, verloren, hij voelde alleen het contact van de stroom.

Hij voelde het niet meer. Zwijgend was ze verder gegaan, zwijgend bracht hij haar fiets buiten. En hij keek niet meer naar haar wegrijden, hij sloot zacht en snel de deur.”

En aan het eind is er nog een passage, waarin Jacob Katadreuffe het testament van zijn moeder, die ernstig ziek is, vindt in de handwerkmand. Hij voelt nu voor het eerst dat de dood van zijn moeder echt nadert en weet niet meer hoe hij het heeft.

“Hij legde het boekje weer in de mand, hij stond op, een verblinding kwam voor zijn ogen, hij trad aan het raam.

Leesverslag Karakter (F. Bordewijk)

Leonie de Gier

© havovwo.nl (mei 2003)

Het testament, onwettig, ongeldig, onnodig. Het sublieme testament."

In dit laatste fragment voel je voor het eerst dat hij diep bedroefd is en geen controle meer heeft over zichzelf; eindelijk kan hij zijn emoties niet meer bedwingen.

Vraag

Ik zou aan Lorna te George willen vragen, wat ze nou precies voelde tijdens de ontmoetingen met Jacob Katadreuffe en of ze nooit spijt heeft gehad dat ze toch met iemand anders is getrouwd en nooit wat met Katadreuffe is begonnen.

Ik zou dat willen weten, omdat ik het zielig vind voor Katadreuffe dat hij het hele boek door verliefd blijft op juffrouw Te George, maar dat dat niet wederzijds is. En ik denk eigenlijk dat juffrouw Te George liever met Katadreuffe was getrouwd, maar dat ze dat niet durfde, door o.a. het leeftijdsverschil (zij is 6 jaar ouder) en het feit dat ze collega's zijn (en later waren, want ze neemt ontslag).

Recensie

Auteur: Maartje Somers

Titel: Karakter

Bron: Internet: Boekrecensies op de pagina van Het Parool

Adres: <http://boekrecensies.parool.nl/>

Mijn reactie: Ik ben het niet helemaal eens met deze recensent. Ze zegt namelijk, dat het hele boek om het woord 'neen' draait. Dat is niet zo. Zeker, het komt meerdere malen voor, maar alleen bij de stukken waarin Joba, de moeder van Jacob Katadreuffe, voorkomt. Jacob zegt lang niet zo vaak *neen* als Joba en het is dus niet alleen een boek van afweer, zoals deze recensent beweert. Het is ook niet zo dat het om die reden niet bij scholieren in de smaak valt. Bij veel scholieren valt het immers wel in de smaak. En de genen die het niet leuk vinden, vinden dat meestal om de stijl (ouderwets).

Voor de rest ben ik het wel eens met de recensent. Het is zo dat het boek gehaast is, alle gebeurtenissen zijn snel achter elkaar gezet en de jaren worden er doorheen gejaagd. Ook met het laatste wat de recensent zegt, dat de zinnen hele verhalen zijn met komma's ertussen, ben ik het heel erg eens. Je moet dan ook absoluut de zinnen niet apart in je hoofd oplezen, maar er een verhaal van maken. Dan is het niet zo monotoon als de recensent zegt. De slotalinea van de recensie vertelt iets, waar ik geen mening over kan geven. Ik vind Karakter een heel goed boek, maar ik heb (nog) niet genoeg kantoorrobbies gelezen om het de mooiste te vinden.

Reactie

De titel van dit boek lijkt te zeggen dat het boek zelf karakter heeft. Er straalt een zekere kracht vanaf. Ik was heel nieuwsgierig naar het eigenlijke verhaal achter een titel die ik al meerdere malen gehoord had.

Toch had ik net iets anders verwacht van de inhoud. Eigenlijk dacht ik aan een verhaal met briljante passages en waar achter elk woord een diepere betekenis schuilt. Maar ik heb het meer ervaren als een boek waarvan het begin redelijk zwaar op de maag ligt en traag verloopt (dat is trouwens wel vreemd, in het begin verloopt er wel 20 jaar in een paar bladzijden, terwijl ik het gevoel had dat er maar een paar maanden verstreken) en dat op ongeveer de helft van het boek het verhaal echt begint met de ontmoeting tussen Dreverhaven en Katadreuffe. Maar vanaf dan gaat het wel heel snel, het is dan plotsklaps een makkelijk weglezend verhaaltje geworden, waarin twee dingen centraal staan: de relatie tussen vader (Dreverhaven) en zoon (Katadreuffe) en de relatie tussen de geliefden Katadreuffe en juffrouw Te George.

Het taalgebruik is af en toe een beetje verwarrend, er worden veel Oudhollandse en moeilijke woorden gebruikt, maar die worden vaak vanzelf duidelijk en anders kan je het natuurlijk altijd nog proberen bij je ouders, of het woordenboek.

Maar vooral door de makkelijk leesbare tweede helft, heb ik me niet verveeld met dit boek en vond ik het erg plezierig om te lezen. Ook het onbevredigde vermoeden van een 'happy-end' is erg uitzonderlijk, maar mooi, want je kan zelf fantaseren hoe het verhaal verder zou kunnen gaan.